

označavamo celinu naše oružane borbe u njenim prostornim i vremenskim dimenzijama i u strategijskom načinu potrebe naših oružanih snaga. Prema tome, zaključno se može reći da široka skala različitih oblika borbenih dejstava u ONOR-u, koja na jednoj strani obuhvata frontalna dejstva, ali nikad samo njih, a na drugoj partizanska, ali nikad jedino njih — dakle, nikad u čistom obliku ni jedna ni druga — predstavlja realnu osnovu na kojoj se zasniva doktrinarna odrednica o obliku oružane borbe u ONOR-u u svojoj strategijskoj dimenziji. Objektivno, oružana broba će uvek imati oblik i sadržinu koji se na najbolji način izražavaju dovoljno širokom, jednostavnom i dovoljno jasnom sintagmom, koja glasi: frontalno-partizanski oblik oružane borbe.

General-potpukovnik u penziji
DUŠAN DOZET

Zakovitosti i principi oružane borbe

Naša namera je da razmotrimo nekoliko ključnih pitanja vezanih za oružanu borbu u ONOR-u. Postavili smo sebi u zadatak da raspravljamo o: a) faktorima oružane borbe; b) zakonomernostima koje vladaju u oružanoj borbi uopšte, a posebno u oružanoj borbi u ONOR-u; c) principima naše strategije oružane borbe. Važnost ovih pitanja nameće nam obavezu da im prilazimo sa svom ozbiljnošću i odgovornošću, jer se radi o pitanjima čiji će odgovori sadržavati neka ključna opredeljenja koja će usloviti gotovo celokupnu našu normativnu teoriju, ili će barem na nju znatno uticati. Stoga predlažem da prethodno ozbiljno razmislimo o pristupu ovoj materiji.

Predmet moje diskusije upravo je metodološki pristup, koji će nam osigurati siguran put ka odgovoru na postavljena pitanja. Najopštije skiciran (bez detaljnijih obrazloženja nekih stavova) da bi taj naš put trebalo da izgleda ovako.

Prvo, trebalo bi pokušati da se definiše pojam naše oružane borbe, ne samo zato da bismo odmah na početku uspostavili konvenciju za razumevanje. Glavni razlog je što je ovo prilika da pokušamo odrediti tip oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu, tako

da se jasno vidi po čemu se ona bitno razlikuje od oružane borbe u svim drugim vrstama ratova, da time, ako hoćete, skinemo s dnevnog reda i pitanje da li je samo opštenarodni odbrambeni rat specifičan tip rata, a ne i oružana borba, ili i ona u opštenarodnom odbrambenom ratu predstavlja poseban tip oružane borbe. Za mene nema sumnje da ne bismo ni mogli doći do tipa opštenarodnog odbrambenog rata ako glavni sadržaj tog rata — oružana borba — ne bi u sebi nosila sve specifične i bitne karakteristike koje je čine posebnim tipom u odnosu na neke druge vrste oružane borbe.

Drugo, treba rešiti još jedno teorijsko i praktično pitanje. Naime, svi s pravom zastupamo mišljenje da je naša strategija autentična i specifična, da je to strategija opštenarodnog odbrambenog rata. Čini se, međutim, da nismo baš svi potpuno saglasni u tome da je i oružana borba isto tako autentična i specifična. Ako je to tako, onda se samo po sebi nameće pitanje: kako je moguće da samo ta sfera naše subjektivne delatnosti, dakle strategija, bude i autentična i specifična, opštenarodna, a da oružana borba to ne bude. Ovde se danas s pravom govorilo da je naša strategija u svojoj biti *antistrategija*, pa se postavlja pitanje gde su njeni koreni. Mislim da je taj tip oružane borbe po sebi jedan entitet, da predstavlja objektivnu realnost iz koje delimično, ali u velikoj meri uslovljeno, proizilazi upravo takva strategija kakva je naša. Načisto sam s tim da takav entitet oružane borbe u sferi objektivnog, dakle u onom što predstavlja ta oružana borba, formira i naša strategija sama kao eminentno subjektivna delatnost pokreta, klase, partije, naroda, rukovodstva i svih subjektivnih snaga društva. Ali se ni sama strategija ne bi mogla spontano, stihijski pojaviti. Prema tome, tu se sasvim sigurno radi o subjekt-objekt relaciji. Činjenica je da mi samo svojim subjektivnim naporom, time što ćemo definisati stavove o ratu i oružanoj borbi, ne možemo stvoriti entitet oružane borbe. On mora biti dat u uslovima koji vladaju, recimo na našem prostoru, itd.

Prema tome, pitanje oružane borbe i s te strane predstavlja veoma važno pitanje i, po mom mišljenju, treba ga u uvodu raspraviti. Dalje, dobro bi bilo da se naznače konstitutivni elementi pojma oružane borbe i da se eventualno ponudi definicija naše oružane borbe. Time bismo već ušli i u problem zakonitosti i u problem principa, a to bi istovremeno bio i uvod za dalje izlaganje problema naše strategije. Dakle, za mene je ipak glavno pitanje: *da li je to poseban tip oružane borbe*. Pretpostavljam da bismo u nastojanju da definišemo pojam oružane borbe morali da preciziramo i ciljeve naše oružane borbe; ne samo da kažemo da su to radikalni, univerzalni ciljevi, ono što kasnije govorimo o principima, već, s obzirom na namenu

ovoga pr pisa, da kažemo kakav je cilj oružane borbe, koja su sredstva, ko su nosioci, koji su oblici i koji osnovni načini i uslovi. Ovo smatram neophodnim, jer je pojam oružane borbe, kako ga ja shvatam, ključni momenat koji opredeljuje tok i sadržaj naših daljnjih rasprava.

Možda je potrebno odgovoriti i na pitanje da li u našoj praksi postoji jedan univerzalan tip oružane borbe ili više tipova. Verujem da više tipova ne postoji, ali bi se moglo postaviti pitanje da li postoji više varijanti istog tipa, recimo postoji li nuklearna i konvencionalna varijanta? I, na kraju, mislim da bi u razmatranju pojma morali raščistiti i neke dileme koje su se ovde pojavile; na primer, o identitetu oružane borbe i oružanih snaga. Teza o tome da smo u našem konceptu pojam oružanih snaga do te mere proširili da on znači, u stvari, najšire učešće stanovništva u oružanoj borbi i da zbog toga možemo podjednako govoriti i o oružanim snagama i o oružanoj borbi — na neki način nam ograničava ovu mogućnost i dilemu koju sam ovde izneo, čini je gotovo suvišnom. No, i pored toga, mislim da se ne može i ne sme staviti znak jednakosti između oružanih snaga i oružane borbe, već da — u skladu sa važećim stavovima naše političke doktrine, i političke strane doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite — moramo ukazati na mogućnost i neposrednog i posrednog, masovnog učešća naroda u oružanoj borbi. Za to postoje vrlo široke mogućnosti kao što su: učešće u inženjerskom, intendantskom, obaveštajnom i svim drugim vrstama obezbeđenja i podrške oružanim snagama.

Praksa iz našeg NOR-a o tome bogato svedoči. Seljaci koji su u taktičkim akcijama rušili pruge i puteve, de fakto su učestvovali u oružanoj borbi, a nisu bili u oružanim snagama. Oni to neće biti ni sutra. Ili, recimo, naši vođići, naše partijske strukture koje su radile na vojnoobaveštajnim zadacima, akcije omladinskih brigada u kojima su one dočekivale i zbrinjavale ranjenike, itd. Sve to nisu bile oružane snage, ali bilo je masovno i raznovrsno učešće naroda u oružanoj borbi.

Treće, predložio bih da pokušamo izdvojiti nekoliko bitnih karakteristika oružane borbe koje konstitušu, kompletiraju njenu sliku u savremenosti uopšte, a posebno u našem opštenarodnom odbrambenom ratu. Tek tada ćemo stvoriti teorijsko-empirijsko, pa i metodološko uporište da govorimo o zakonima (ili zakonitostima) oružane borbe i principima naše strategije kao teorijskim konstrukcijama.

Kada je reč o zakonitostima, mislim da bi najpre trebalo utvrditi neke opšte zakonitosti oružane borbe, iz čega bi proizišlo naše gledanje da je fenomen oružane borbe i univerzalan. Ali, po mom

mišljenju, težište bi trebalo ba dade na *posebnim zakonitostima našeg tipa oružane borbe*. Ovo što smo do sada imali više su zakonitosti univerzalnog tipa oružane borbe. Naš napor bi morao ići ka tome da pokušamo sistematizovati posebne zakonitosti oružane borbe u našem opštenarodnom odbrambenom ratu, što bi očigledno bio pionirski posao. Stoga on neće biti ni malo lak, mada imamo i kvalifikovanih snaga i volju. Navešću samo nekoliko poteškoća kako ih ja vidim. Za sada nemamo usvojen ni opšti metodološki pristup tom problemu, a nismo saglasni ni u pogledu karaktera opštih zakonitosti (radije govorim o zakonitostima nego o zakonomernostima), niti u njihovoj klasifikaciji. Konačno, zakonitosti su očigledno sfera objektivne pravilnosti događaja stvari u procesu oružane borbe, ali ne samo sfera objektivnog, jer upravo tu objektivnu praksu i te objektivne zakonitosti mi sami stvaramo. Zato, mislim da između zakonitosti oružane borbe i principa naše ratne veštine mora da bude veoma uska uzajamna povezanost. To ne govorim iz načelnih razloga, već iz jednog vrlo konkretnog. Naime, smatram da u izlaganju, klasifikovanju i definisanju zakonitosti i principa, ne može biti bitne razlike. Na tome bih insistirao upravo iz ovog principijelnog razloga koji navodim. Čak mislim da je to u nekom smislu jedno te isto, a glavna razlika je u tome što su principi ratne veštine veoma konkretne markacije za subjektivnu delatnost. I to je ono što treba da razlikuje principe od zakonitosti.

I sada se postavlja pitanje kako možemo, ili kako smo do sada mogli, da formulišemo principe na ovaj ili na onaj način a da nismo definisali zakonitosti. Odgovor je jednostavan: pretpostavljajući neke zakonitosti, u stvari, došli smo logično do sistematizacije principa. Pošto smo u tome neosporno uspeali, to bi nas trebalo učvrstiti u uverenju da možemo uspešno definisati i zakonitosti. To bismo mogli uraditi upravo zbog toga što između jednog i drugog postoji velika srodnost. Zato mislim da tu ne treba stvarati neki problem, jer smo već u praksi našli put. U tom slučaju bilo bi najbolje poći od slike oružane borbe i od jednostavnije, možda za početak vrlo deskriptivne definicije zakonitosti. Na primer, u praksi se ispoljava jedinstvo političke, ekonomske i oružane borbe. To je objektivni proces, jedna zakonitost. Tome odgovara jedinstvo političke i vojne strategije kao princip naše ratne veštine. Ili, recimo, u našim uslovima oružana borba ima objektivno sasvim određeno mesto kao metod ili glavni sadržaj za odbranu revolucije i njenih tekovina, itd. To je zakonitost. Tome, po mom mišljenju, odgovara princip radikalnosti ciljeva naše strategije, itd. Da je mesto te oružane borbe objektivno drugačije, ne bismo morali ići na radikalne ciljeve. Ili, kad je reč

o totalnosti oružane borbe s gledišta ljudskog i materijalno-tehničkog faktora, prostora i vremena, i u kvalitativnom i u kvantitativnom smislu — to zahteva čitav niz principa u našoj ratnoj veštini: princip totalnosti u sferi ljudskog i materijalno-tehničkog faktora, princip odlučujuće uloge ljudskog faktora ili princip oslanjanja na sopstvene snage... Sve su to naši principi.

Iz toga proizilazi vrlo interesantan zaključak. Naime, čini se da treba sačiniti sistematizaciju takvih principa koji bi odmah bili prepoznatljivi kao suština našeg odbrambenog rata i naše ratne veštine, praktično za svakog građanina naše zemlje. Svaki od principa u pripremnom materijalu je toliko uopšten da mu treba neizbežno vrlo široko obrazloženje šta se pod njim podrazumeva, da bi se tu videlo naše mesto, naša specifika. A njih je potrebno formulisati tako da im nikakvo obrazloženje ne treba. Princip sam po sebi mora da bude jasan. To ne znači da ih treba svesti od dvanaest na sedam. Potrebno je odrediti toliko principa koliko stvarno ima specifičnosti u našoj ratnoj veštini. To su svi oni principi koji proizlaze iz našeg odnosa prema političkim i vojnim ciljevima, iz odbrane globalnih, najvažnijih objekata, iz našeg odnosa prema ljudskom i materijalno-tehničkom faktoru, prostoru, vremenu itd. Jednom rečju, treba obuhvatiti sve ono što je za ponašanje subjekata oružane borbe bitno. Time se otvaraju mogućnosti daljnjeg normativnog regulisanja ponašanja u oružanoj borbi, što je zadatak normativne teorije na nivou operativne i taktike.

Pukovnik u penziji
mr MILIVOJ OREB

Za metastrategijski prilaz pojavama oružane borbe

U dosadašnjoj raspravi veoma ozbiljno i kvalifikovano pokrenuto je niz interesantnih pitanja. Dobro je što to ne činimo na apodiktičan način, već pokušavamo problematizirati i neka osnovna pitanja, koja naizgled zvuče posve neproblemski. Ovakav pristup uvijek je bio bitan uvjet svakog ozbiljnog naučnog istraživanja.